

# ŽMOGAUS TEISIŲ IR PAGRINDINIŲ LAISVIŲ APSAUGOS KONVENCIJA, IŠ DALIES PAKEISTA PROTOKOLU NR. 11, SU PAPILDOMAIS PROTOKOLAIS NR. 1, 4, 6 IR 7

Roma, 1950 metų lapkričio 4 diena

*Konvencijos tekstas pakeistas pagal Protokolo Nr. 3 (ETS, Nr. 45), įsigaliojusio 1970 m. rugsėjo 21 d., Protokolo Nr. 5 (ETS, Nr. 55), įsigaliojusio 1971 m. gruodžio 20 d., ir Protokolo Nr. 8 (ETS, Nr. 118), įsigaliojusio 1990 m. sausio 1 d., nuostatas, taip pat įtraukus Protokolo Nr. 2 (ETS, Nr. 44), pagal 5 straipsnio 3 punktą įsigaliojusio 1970 m. rugsėjo 21 d., tekstą. Visos minėtų protokolų pakeistos ar papildytos nuostatos yra pakeistos Protokolu Nr. 11 (ETS, Nr. 155) nuo jo įsigaliojimo dienos - 1998 m. lapkričio 1 d. Nuo šios datos Protokolas Nr. 9 (ETS, Nr. 140), įsigaliojęs 1994 m. spalio 1 d., pripažįstamas netekusiu galios, o Protokolas Nr. 10 (ETS, Nr. 146) netenka paskirties.*

Šios Konvencijos signatarių, Europos Tarybos narių, vyriausybės, atsižvelgdamos į Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1948 metų gruodžio 10 dieną paskelbtą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;

atsižvelgdamos į tai, jog šia Deklaracija siekiama, kad joje skelbiamos teisės būtų visuotinai bei veiksmingai pripažįstamos ir kad jų būtų laikomasi;

atsižvelgdamos į tai, kad Europos Tarybos tikslas yra siekti didesnės savo narių vienybės, ir į tai, kad vienas iš būdų siekti šio tikslo yra žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga bei plėtojimas;

dar kartą patvirtindamos savo tvirtą tikėjimą šiomis pagrindinėmis laisvėmis, kurios yra teisingumo bei taikos pasaulyje pagrindas ir kurias geriausiai apsaugo, viena vertus, veiksminga politinė demokratija, o kita vertus, jas nulemiantis bendras žmogaus teisių supratimas ir jų laikymasis;

kaip Europos valstybių, turinčių bendras pažiūras ir bendrų politinių tradicijų, idealų, laisvių bei teisės viršenybės paveldą, vyriausybės, pasiryžusios žengti pirmą žingsnį, kad bendromis pastangomis užtikrintų tam tikras Visuotinėje deklaracijoje paskelbtas teises,

s u s i t a r è:

## **1 straipsnis. Pareiga gerbti žmogaus teises<sup>1</sup>**

Aukštosios Susitariančiosios Šalys kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui garantuoja šios Konvencijos I skyriuje apibrėžtas teises bei laisves.

## **I SKYRIUS. TEISĖS IR LAISVĖS<sup>1</sup>**

### **2 straipsnis. Teisė į gyvybę<sup>1</sup>**

1. Kiekvieno asmens teisę į gyvybę saugo įstatymas. Negalima tyčia atimti niekieno gyvybės, nebent yra vykdomas teismo nuosprendis dėl nusikaltimo, už kurį tokią bausmę nustato įstatymas.

2. Gyvybės atėmimas nėra laikomas šio straipsnio pažeidimu, jeigu tai padaroma nepanaudojant daugiau jėgos negu neišvengiamai būtina:

- a) ginant kiekvieną asmenį nuo neteisėto smurto;
- b) teisėtai suimant arba sutrukdant teisėtai sulaikytam asmeniui pabėgti;
- c) pagal įstatymą malšinant riaušes ar sukilimą.

### **3 straipsnis. Kankinimo uždraudimas<sup>1</sup>**

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.

### **4 straipsnis. Vergijos ir priverčiamojo darbo uždraudimas<sup>1</sup>**

1. Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvas.
2. Niekas negali būti verčiamas dirbti priverčiamąjį ar privalomąjį darbą.
3. Šiame straipsnyje "priverčiamuoju ar privalomuoju darbu" nelaikoma:

- a) joks darbas, paprastai reikalaujamas atlikti, kai yra kalinama pagal šios Konvencijos 5 straipsnio nuostatas, arba darbas lygtinio atleidimo nuo tokio kalinimo laikotarpiu;
- b) jokia karinė tarnyba arba tarnyba, kurios reikalaujama iš asmenų, atsisakančių nuo privalomosios karinės tarnybos dėl įsitikinimų, vietoj karinės tarnybos tose šalyse, kur toks atsisakymas yra pripažįstamas;
- c) jokia tarnyba, būtina nepaprastosios padėties ar nelaimių, keliančių pavojų visuomenės egzistavimui ar gerovei, atvejais;
- d) joks darbas ar tarnyba, kurie yra įprastinių pilietinių pareigų dalis.

### **5 straipsnis. Teisė į laisvę ir saugumą<sup>1</sup>**

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:

- a) kai asmuo teisėtai kalinamas pagal kompetentingo teismo nuosprendį;
- b) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas dėl to, kad neįvykdė teismo teisėto sprendimo, arba kai norima garantuoti kokios nors įstatymo nustatytos prievolės vykdymą;
- c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti;
- d) kai nepilnamečiui laisvė atimama pagal teisėtą sprendimą atiduoti jį auklėjimo priežiūrai arba kai jis teisėtai suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai institucijai;
- e) kai teisėtai sulaikomi asmenys, galintys platinti užkrečiamąsias ligas, psichiškai nesveiki asmenys, alkoholikai, narkomanai ar valkatos;
- f) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas dėl to, kad negalėtų be leidimo įvažiuoti į šalį, arba kai yra pradėtas jo deportavimo ar išdavimo kitai valstybei procesas.

2. Kiekvienam suimtajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešta, dėl ko jis suimtas ir kuo kaltinamas.

3. Kiekvienas sulaikytasis ar suimtasis pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistas proceso metu. Paleidimas gali būti sąlygojamas garantijų, kad jis atvyks į teismą.

4. Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar suėmus, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl sulaikymo ar suėmimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti.

5. Kiekvienas asmuo, kuris yra sulaikymo, suėmimo ar kalinimo pažeidžiant šio straipsnio nuostatas auka, turi teisę į nuostolių atlyginimą.

### **6 straipsnis. Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą<sup>1</sup>**

1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas. Teismo sprendimas paskelbiamas viešai, tačiau demokratinėje visuomenėje moralės, viešosios tvarkos ar valstybės saugumo interesais spaudos atstovams ar visuomenei gali būti neleidžiama dalyvauti per visą procesą ar jo dalį, kai tai reikalinga dėl nepilnamečių ar bylos šalių privataus gyvenimo apsaugos, arba tiek, kiek, teismo nuomone, yra būtina dėl ypatingų aplinkybių, dėl kurių viešumas pakenktų teisingumo interesams.

2. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

- a) būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą;
- b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai;

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą;

d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams;

e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba.

### **7 straipsnis. Nėra bausmės be įstatymo<sup>1</sup>**

1. Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikaltimo padarymo metu.

2. Šis straipsnis nekliudo teisti ir nubausti kiekvieną asmenį už kokius nors veiksmus ar neveikimą, kurie jų padarymo metu pagal civilizuotų tautų visuotinai pripažintus bendruosius teisės principus buvo laikomi nusikaltimais.

### **8 straipsnis. Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą<sup>1</sup>**

1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesams siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

### **9 straipsnis. Minties, sąžinės ir religijos laisvė<sup>1</sup>**

1. Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, laikant pamaldas, atliekant apeigas, praktikuojant tikėjimą ar mokant jo.

2. Laisvė skelbti savo religiją ar tikėjimą gali būti apribojama tik tiek, kiek yra nustatęs įstatymas, ir tik kai tai būtina demokratinėje visuomenėje jos apsaugos interesams, viešajai tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

### **10 straipsnis. Saviraiškos laisvė<sup>1</sup>**

1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. Šis straipsnis netrukdo valstybėms licencijuoti radijo, televizijos ar kino įstaigų.

2. Naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurios demokratinėje visuomenėje yra būtinos dėl valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir bešališkumą.

### **11 straipsnis. Susirinkimų ir asociacijos laisvė<sup>1</sup>**

1. Kiekvienas turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas kartu su kitais, įskaitant teisę steigti profesines sąjungas ir stoti į jas, kad būtų ginami savi interesai.

2. Naudojimuisi šiomis teisėmis netaikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos, kuriuos nustato įstatymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje dėl valstybės saugumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves. Šis straipsnis nekliudo

įvesti teisėtų naudojimosi šiomis teisėmis apribojimų asmenims, tarnaujantiems ginkluotosiose pajėgose, policijoje ar valstybės tarnyboje.

### **12 straipsnis. Teisė į santuoką<sup>1</sup>**

Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir kurti šeimą pagal naudojimąsi šia teise reguliuojančius valstybės įstatymus.

### **13 straipsnis. Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę<sup>1</sup>**

Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, pripažintos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą asmenys padarė eidami savo oficialias pareigas.

### **14 straipsnis. Diskriminacijos uždraudimas<sup>1</sup>**

Naudojimasis šioje Konvencijoje pripažintomis teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais.

### **15 straipsnis. Nukrypimas nuo įsipareigojimų nepaprastosios padėties atveju<sup>1</sup>**

1. Kilus karui ar esant kitokiai nepaprastajai padėčiai, dėl kurių atsiranda grėsmė tautos gyvavimui, kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis gali nukrypti nuo įsipareigojimų pagal šią Konvenciją, tačiau tik tiek, kiek tai reikalinga dėl susidariusios padėties, ir jei tokios priemonės neprieštarauja kitiems jos įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.

2. Ankstesnė nuostata neleidžia nukrypti nuo įsipareigojimų pagal 2 straipsnį, išskyrus mirties atvejus dėl teisėtų karo veiksmų, taip pat pagal 3 straipsnį, 4 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį.

3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, besinaudojanti šia teise nukrypti nuo įsipareigojimų, privalo išsamiai informuoti Europos Tarybos Generalinį Sekretorių apie priemones, kurių ji ėmėsi, ir apie tokių priemonių ištakas bei motyvus. Ji Europos Tarybos Generalinį Sekretorių taip pat informuoja, nuo kokios datos šios priemonės neteko galios ir Konvencijos nuostatos vėl buvo imtos visapusiškai įgyvendinti.

### **16 straipsnis. Užsieniečių politinės veiklos suvaržymai<sup>1</sup>**

Jokia 10, 11 ir 14 straipsnių nuostata negali būti laikoma kliūtimi Aukštosioms Susitariančiosioms Šalims taikyti užsieniečių politinės veiklos suvaržymus.

### **17 straipsnis. Piktnaudžiavimo teisėmis uždraudimas<sup>1</sup>**

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti aiškinama kaip suteikianti kuriai nors valstybei, grupei ar asmeniui teisę vykdyti kokią nors veiklą ar atlikti kokią nors veiksmą, kuriais siekiama panaikinti kokias nors šioje Konvencijoje numatytas teises ir laisves ar jas apriboti daugiau nei nustatyta šioje Konvencijoje.

### **18 straipsnis. Teisių apribojimų ribos<sup>1</sup>**

Pagal šią Konvenciją joje skelbiamų teisių ir laisvių apribojimai netaikomi jokiais kitais tikslais, išskyrus tuos, kurių siekiant šie apribojimai buvo nustatyti.

## **II SKYRIUS. EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS<sup>2</sup>**

### **19 straipsnis. Teismo įsteigimas**

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi įsipareigojimų, kuriuos Aukštosios Susitariančiosios Šalys prisiėmė pagal šią Konvenciją ir jos protokolus, įsteigiamas Europos žmogaus teisių teismas (toliau vadinamas Teismu). Jis veikia nuolatos.

### **20 straipsnis. Teisėjų skaičius**

Teismo teisėjų yra tiek, kiek yra Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių.

### **21 straipsnis. Reikalavimai teisėjui**

1. Teisėjai yra aukštos moralės ir privalo turėti kvalifikaciją, kurios reikia aukštomis teisminėms pareigoms užimti, arba būti pripažintos kompetencijos teisininkai.

2. Teisėjai Teisme dirba savo vardu.

3. Savo kadencijos metu teisėjai neužsiima jokia veikla, nesuderinama su jų nepriklausomumu, bešališkumu arba pagrindinėmis pareigomis dirbant visu etatu; visus klausimus dėl šios nuostatos taikymo sprendžia Teismas.

## **22 straipsnis. Teisėjų rinkimai**

1. Teisėjus nuo kiekvienos Aukštosios Susitariančiosios Šalies renka Parlamentinė Asamblėja dalyvaujančių deputatų balsų dauguma iš trijų kandidatų sąrašo, kurį pateikia Aukštoji Susitariančioji Šalis.

2. Tokia pat tvarka Teismo sudėtis papildoma prisijungus naujoms Aukštosioms Susitariančiosioms Šalims ar atsiradus laisvoms teisėjo pareigoms.

## **23 straipsnis. Kadencijos laikas**

1. Teisėjai renkami šešeriems metams. Jie gali būti pakartotinai išrinkti. Tačiau pusės per pirmuosius rinkimus išrinktų teisėjų kadencija baigiasi po trejų metų.

2. Teisėjus, kurių kadencija baigiasi po pirmųjų trejų metų, traukdamas burtus iš karto po pirmųjų rinkimų renka Europos Tarybos Generalinis Sekretorius.

3. Siekdama kiek įmanoma užtikrinti, kad pusės teisėjų kadencija būtų atnaujinta kas treji metai, prieš rengdama paskesnius rinkimus Parlamentinė Asamblėja gali nutarti, kad vieno renkamo teisėjo ar keleto jų kadencija truks ne šešerius metus, tačiau nebus ilgesnė kaip devynerių ir trumpesnė kaip trejų metų.

4. Parlamentinei Asamblėjai pagal ankstesnę šio straipsnio dalį nustatant daugiau nei vieną teisėjo kadenciją, kadencijas traukdamas burtus iš karto po rinkimų nustato Europos Tarybos Generalinis Sekretorius.

5. Teisėjas, išrinktas pakeisti teisėją, kurio kadencija nepasibaigusi, savo pirmtako pareigas eina likusį šios kadencijos laiką.

6. Teisėjų kadencija baigiasi jiems sukakus 70 metų.

7. Teisėjai užima pareigas tol, kol nėra pakeisti. Tačiau ir tokiu atveju jie toliau nagrinėja jau pradėtas bylas.

## **24 straipsnis. Atleidimas iš pareigų**

Teisėjas negali būti atleistas iš savo pareigų, nebent kiti teisėjai dviejų trečdalių balsų dauguma nuspręstų, kad jis nebeatitinka keliamų reikalavimų.

## **25 straipsnis. Kanceliarija ir teisės referentai**

Teismas turi savo kanceliariją, kurios funkcijas ir struktūrą nustato Teismo reglamentas. Teismui padeda teisės referentai.

## **26 straipsnis. Plenariniai Teismo posėdžiai**

Plenariniuose posėdžiuose Teismas:

a) trejų metų kadencijai renka savo pirmininką ir vieną ar du jo pavaduotojus, kurie gali būti perrenkami;

b) tam tikram laikui steigia kolegijas;

c) renka kolegijų pirmininkus, kurie gali būti perrenkami;

d) priima Teismo reglamentą;

e) renka Teismo sekretorių ir vieną ar daugiau jo pavaduotojų.

## **27 straipsnis. Komitetai, kolegijos ir Didžioji kolegija**

1. Teismui pateiktas bylas nagrinėja trijų teisėjų komitetai, septynių teisėjų kolegijos ir septyniolikos teisėjų Didžioji kolegija. Teismo kolegijos tam tikram laikui steigia komitetus.

2. Nagrinėjant bylą kolegijos ar Didžiosios kolegijos posėdyje *ex officio* dalyvauja teisėjas, išrinktas nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančiosios Šalies, arba, jeigu tokio nėra ar jis negali posėdžiauti, jos parinktas asmuo, kuris dalyvauja teisėjo teisėmis.

3. Į Didžiąją kolegiją taip pat įeina Teismo pirmininkas, jo pavaduotojai, kolegijų pirmininkai ir kiti teisėjai, parinkti pagal Teismo reglamentą. Kai byla Didžiajai kolegijai perduodama pagal 43 straipsnį, nė vienas sprendimą priėmusioje kolegijoje buvęs teisėjas

nedalyvauja Didžiosios kolegijos posėdyje, išskyrus tos kolegijos pirmininką bei teisėją, posėdžiavusį nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančiosios Šalies.

### **28 straipsnis. Komitetų nepriimtinos peticijos**

Pagal 34 straipsnį pateiktą individualią peticiją komitetas gali visais balsais pripažinti nepriimtina arba išbraukti ją iš bylų sąrašo, jei toks nutarimas gali būti priimtas be tolesnio tyrimo. Šis nutarimas yra galutinis.

### **29 straipsnis. Kolegijų nutarimai dėl peticijų priimtimumo ir esmės**

1. Jei joks nutarimas pagal 28 straipsnį nepriimamas, kolegija sprendžia dėl individualių peticijų, pateiktų pagal 34 straipsnį, priimtimumo ir esmės.

2. Kolegija sprendžia dėl tarpvalstybinių peticijų, pateiktų pagal 33 straipsnį, priimtimumo ir esmės.

3. Nutarimas dėl priimtimumo priimamas atskirai, tačiau išimtiniais atvejais Teismas nusprendžia ir kitaip.

### **30 straipsnis. Bylos perleidimas Didžiajai kolegijai**

Kai kolegijos turima byla kelia sudėtingą Konvencijos ar jos protokolų aiškinimo klausimą arba kai klausimo svarstymas kolegijoje gali sąlygoti nesuderinamą su ankstesniu Teismo sprendimu rezultatą, bet kuriuo metu iki sprendimo priėmimo kolegija gali nutarti perleisti bylą Didžiajai kolegijai, jei bylos šalys tam neprieštarauja.

### **31 straipsnis. Didžiosios kolegijos įgaliojimai**

Didžioji kolegija savo posėdžiuose:

- a) priima sprendimus dėl peticijų, pateiktų pagal 33 arba 34 straipsnius, kai kolegija perleidžia bylą pagal 30 straipsnį arba kai byla jai perduodama svarstyti pagal 43 straipsnį; ir
- b) svarsto prašymus pateikti konsultacinę išvadą pagal 47 straipsnį.

### **32 straipsnis. Teismo jurisdikcija**

1. Teismo jurisdikcija apima visus šios Konvencijos ir jos protokolų aiškinimo bei taikymo klausimus, kurie jam pateikiami pagal 33, 34 ir 47 straipsnius.

2. Kilus ginčui dėl Teismo jurisdikcijos, Teismas pats jį išsprendžia.

### **33 straipsnis. Tarpvalstybinės bylos**

Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis gali kreiptis į Teismą dėl kiekvieno, jos manymu, kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies padaryto Konvencijos ir jos protokolų nuostatų pažeidimo.

### **34 straipsnis. Individualios peticijos**

Kiekvienas fizinis asmuo, nevyriausybinė organizacija ar asmenų grupė, teigiantys, kad jie yra vienos iš Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių padaryto Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintų teisių pažeidimo auka, Teismui gali pateikti individualią peticiją. Aukštosios Susitariančiosios Šalys įsipareigoja niekaip netrukdyti veiksmingai pasinaudoti šia teise.

### **35 straipsnis. Priimtimumo sąlygos**

1. Teismas gali priimti bylą nagrinėti tik po to, kai pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus buvo panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, ir ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas galutinis sprendimas pačioje valstybėje.

2. Teismas nepriims nagrinėti pagal 34 straipsnį pateiktos peticijos, jei ši yra:

- a) anoniminė; arba
- b) pagal savo esmę tokia pat, kokią Teismas jau svarstė arba kokia jau buvo perduota kitai tarptautinei tyrimo ar ginčo sprendimo institucijai ir jeigu peticijoje nėra jokių bylai reikšmingų naujų duomenų.

3. Teismas paskelbs nepriimtina kiekvieną pagal 34 straipsnį pateiktą peticiją, jeigu manys, kad ta peticija nesuderinama su Konvencijos ir jos protokolų nuostatomis, yra aiškiai nepagrįsta arba pateikta piktnaudžiaujant peticijos teise.

4. Teismas atmes kiekvieną jam pateiktą peticiją, jeigu manys ją esant nepriimtina pagal šį straipsnį. Toks sprendimas gali būti priimtas bet kurioje proceso stadijoje.

### **36 straipsnis. Trečiosios šalies dalyvavimas**

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis, kurios pilietis yra peticijos pateikėjas, kolegijai ar Didžiajai kolegijai paskirtoje byloje turi teisę pateikti raštiškas pastabas ir dalyvauti Teismo posėdžiuose.

2. Teismo pirmininkas, kad teisingumas būtų tinkamai įgyvendintas, gali paprašyti bet kurią su byla nesusijusią Aukštąją Susitariančiąją Šalį arba bet kokį kitą suinteresuotą asmenį, kuris nėra pareiškėjas byloje, raštu pateikti savo pastabas arba leisti jam dalyvauti Teismo posėdžiuose.

### **37 straipsnis. Peticijos išbraukimas iš sąrašo**

1. Teismas gali kiekvienoje proceso stadijoje nutarti išbraukti peticiją iš savo bylų sąrašų, kai aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad:

- a) pareiškėjas nebetina palaikyti savo peticijos; arba
- b) klausimas yra išspręstas; arba
- c) dėl kokios nors kitos Teismo nustatytos priežasties nėra pagrindo toliau tirti peticiją.

Tačiau Teismas toliau nagrinės peticiją, jeigu tai reikalinga gerbiant Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintas žmogaus teises.

2. Teismas gali nutarti vėl įrašyti peticiją į savo bylų sąrašą, jeigu mano, kad aplinkybės tai pateisina.

### **38 straipsnis. Bylos nagrinėjimas ir taikaus susitarimo procesas**

1. Jeigu Teismas paskelbia jam pateiktą peticiją nepriimtina, jis:

- a) kartu su šalių atstovais toliau nagrinėjant bylą, o prireikus imasi tyrimo, kuriam veiksmingai atlikti suinteresuotos valstybės privalo sudaryti visas reikiamas sąlygas;
- b) pareiškia esąs pasirengęs suteikti suinteresuotoms šalims paslaugas, kad byloje, laikantis Konvencijoje ir jos protokoluose apibrėžtų žmogaus teisių, būtų pasiektas taikus susitarimas.

2. 1 dalies b punkte nurodytas procesas yra įslaptintas.

### **39 straipsnis. Taikaus susitarimo pasiekimas**

Jeigu pavyksta pasiekti taikų susitarimą, Teismas išbraukia peticiją iš bylų sąrašo priėmęs sprendimą, kuriame glaustai išdėstomi faktai ir pasiektas susitarimas.

### **40 straipsnis. Posėdžių viešumas ir susipažinimas su dokumentais**

1. Teismo posėdžiai yra vieši, nebent išimtinėmis aplinkybėmis Teismas nusprendžia kitaip.

2. Visuomenė gali susipažinti su kanceliarijos vadovui pateiktais dokumentais, išskyrus tuos atvejus, kai Teismo pirmininkas nusprendžia kitaip.

### **41 straipsnis. Teisingas atlyginimas**

Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.

### **42 straipsnis. Kolegijų sprendimai**

Kolegijų sprendimai tampa galutiniais pagal 44 straipsnio 2 dalies nuostatas.

### **43 straipsnis. Bylos perdavimas svarstyti Didžiajai kolegijai**

1. Per tris mėnesius nuo kolegijos sprendimo priėmimo dienos išimtiniais atvejais kiekviena bylos šalis gali prašyti bylą perduoti svarstyti Didžiajai kolegijai.

2. Penkių Didžiosios kolegijos teisėjų komisija patenkina tokį prašymą, jeigu byloje keliamas sudėtingas Konvencijos arba jos protokolų aiškinimo ar taikymo klausimas arba rimta visuotinės svarbos problema.

3. Jei Komisija patenkina prašymą, Didžioji kolegija išsprendžia bylą priimdama sprendimą.

### **44 straipsnis. Galutiniai sprendimai**

1. Didžiosios kolegijos sprendimas yra galutinis.

2. Kolegijos sprendimas tampa galutinis:

- a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai kolegijai; ar
  - b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo priėmimo dienos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai kolegijai; ar
  - c) Didžiosios kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį.
3. Galutinis sprendimas yra paskelbiamas viešai.

#### **45 straipsnis. Sprendimų ir nutarimų motyvavimas**

- 1. Sprendimai ir nutarimai dėl peticijų priimtumo ar nepriimtumo yra motyvuojami.
- 2. Jei sprendimas visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti atskirą nuomonę.

#### **46 straipsnis. Sprendimų privalomumas ir jų vykdymas**

- 1. Aukštosios Susitariančiosios Šalys išsipareigoja vykdyti galutinį Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurios šalys jos yra.
- 2. Galutinis Teismo sprendimas siunčiamas Ministrų Komitetui, kuris prižiūri jo vykdymą.

#### **47 straipsnis. Konsultacinė išvada**

- 1. Ministrų Komiteto prašymu Teismas gali pateikti konsultacines išvadas Konvencijos ir jos protokolų nuostatų aiškinimo teisiniais klausimais.
- 2. Tokia išvada negali būti pateikta Konvencijos I skyriuje ir jos protokoluose apibrėžtų teisių ar laisvių turinio arba taikymo srities klausimais ar kokiais nors kitais klausimais, kuriuos Teismas ar Ministrų Komitetas galėtų svarstyti dėl bet kokios pagal Konvenciją pateiktos peticijos.
- 3. Ministrų Komiteto sprendimai prašyti Teismo konsultacinės išvados priimami įgaliojimų dalyvauti Komitete atstovų balsų dauguma.

#### **48 straipsnis. Teismo kompetencija konsultuoti**

Teismas sprendžia, ar Ministrų Komiteto prašymas pateikti konsultacinę išvadą pagal 47 straipsnį priklauso jo kompetencijai.

#### **49 straipsnis. Konsultacinių išvadų motyvavimas**

- 1. Teismo konsultacinės išvados yra motyvuojamos.
- 2. Jei konsultacinės išvados visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti atskirą nuomonę.
- 3. Teismo priimtos konsultacinės išvados pateikiamos Ministrų Komitetui.

#### **50 straipsnis. Teismo išlaidos**

Teismo išlaidas atlygina Europos Taryba.

#### **51 straipsnis. Teisėjų privilegijos ir imunitetai**

Vykdydami savo funkcijas teisėjai turi teisę naudotis privilegijomis ir imunitetais, numatytais Europos Tarybos statuto 40 straipsnyje ir pagal jo nuostatas sudarytuose susitarimuose.

### **III SKYRIUS. ĮVAIRIOS NUOSTATOS<sup>1, 3</sup>**

#### **52 straipsnis. Generalinio Sekretoriaus paklausimai<sup>1</sup>**

Europos Tarybos Generalinio Sekretoriaus prašymu kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis turi pateikti paaiškinimus dėl to, kaip jos įstatymai užtikrina veiksmingą visų šios Konvencijos nuostatų įgyvendinimą.

#### **53 straipsnis. Pripažintų žmogaus teisių apsauga<sup>1</sup>**

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti laikoma ribojančia kokias nors žmogaus teises ir pagrindines laisves, įtvirtintas pagal kurias nors Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymus ar bet koki kitą jos sudarytą tarptautinį susitarimą.

#### **54 straipsnis. Ministrų Komiteto galios<sup>1</sup>**

Jokia šios Konvencijos nuostata neriboja Ministrų Komiteto galių, kurias jam suteikė Europos Tarybos statutas.

### **55 straipsnis. Kitų ginčo sprendimo priemonių atsisakymas<sup>1</sup>**

Aukštosios Susitariančiosios Šalys susitaria, kad, išskyrus specialaus susitarimo atvejį, jos nesinaudos jų tarpusavio santykiuose galiojančiomis sutartimis, susitarimais ar deklaracijomis, kad peticijomis, kitokiomis priemonėmis, kurios nenumatytos šioje Konvencijoje, spręstų dėl šios Konvencijos aiškinimo ar taikymo kilusį ginčą.

### **56 straipsnis. Taikymas teritorijose<sup>1</sup>**

1. <sup>4</sup> Ratifikuodama Konvenciją arba kada nors vėliau kiekviena valstybė gali pareikšti, raštu pranešdama apie tai Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kad pagal šio straipsnio 4 dalį Konvencija taikoma visose ar kai kuriose teritorijose, už kurių tarptautinius santykius ji yra atsakinga.

2. Konvencija šiame pranešime nurodytoje teritorijoje ar teritorijose įsigalios trisdešimtąją dieną po to, kai Europos Tarybos Generalinis Sekretorius bus gavęs tą pranešimą.

3. Šios Konvencijos nuostatos tokiose teritorijose taikomos jas tinkamai suderinus su tos šalies galiojančiais įstatymais.

4. <sup>4</sup> Kiekviena valstybė, padariusi pareiškimą pagal šio straipsnio 1 dalį, bet kada vėliau gali vienos ar kelių pareiškime minimų teritorijų vardu pareikšti, kad pripažįsta Teismo kompetenciją nagrinėti fizinių asmenų, nevyriausybinų organizacijų ar asmenų grupių peticijas, pateiktas laikantis Konvencijos 34 straipsnio.

### **57 straipsnis. Išlygos<sup>1</sup>**

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama šią Konvenciją arba deponuodama ratifikacinius raštus, gali padaryti išlygą dėl tam tikros Konvencijos nuostatos, jei kuris nors tuo metu jos teritorijoje galiojantis įstatymas neatitinka tos nuostatos. Bendro pobūdžio išlygos pagal šį straipsnį neleidžiamos.

2. Kiekvienoje pagal šį straipsnį padarytoje išlygoje glaustai išdėstomas atitinkamas įstatymas.

### **58 straipsnis. Denonsavimas<sup>1</sup>**

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis gali denonsuoti šią Konvenciją tik praėjus penkeriems metams nuo tos dienos, kai ji tapo jos dalyve, ir praėjus šešiams mėnesiams po pranešimo išsiuntimo Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kuris apie tai praneša kitoms Aukštosios Susitariančiosios Šalims.

2. Toks denonsavimas neatleidžia Aukštosios Susitariančiosios Šalies nuo jos įsipareigojimų pagal šią Konvenciją dėl kiekvieno akto, kuris galėjo tokius įsipareigojimus pažeisti ir kuris galėjo būti padarytas iki denonsavimo įsigaliojimo.

3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, kuri nebebus Europos Tarybos narė, tomis pačiomis sąlygomis nebebus ir šios Konvencijos šalis.

4. <sup>4</sup> Pagal ankstesnių dalių nuostatas Konvencija gali būti denonsuota kiekvienos teritorijos, kurioje ji veikė pagal 56 straipsnio nuostatas, atžvilgiu.

### **59 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas<sup>1</sup>**

1. Šią Konvenciją gali pasirašyti Europos Tarybos narės. Ji turi būti ratifikuojama. Ratifikaciniai raštai deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

2. Ši Konvencija įsigalios deponavus dešimtąjį ratifikacinį raštą.

3. Toms valstybėms, kurios šią Konvenciją ratifikuos vėliau, ji įsigalios joms deponavus savo ratifikacinius raštus.

4. Europos Tarybos Generalinis Sekretorius praneš visoms Europos Tarybos narėms apie Konvencijos įsigaliojimą, apie ją ratifikavusias valstybes ir apie visus vėliau gautus ratifikacinius raštus.

Sudaryta 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius kiekvienai signatarei siunčia patvirtintą jo nuorašą.

<sup>1</sup> Straipsniui pavadinimas suteiktas pagal Protokolo Nr. 11 (*ETS, Nr. 155*) nuostatas.

<sup>2</sup> Naujas II skyrius įdėtas pagal Protokolo Nr. 11 (*ETS, Nr. 155*) nuostatas.

<sup>3</sup> Šio skyriaus straipsniai pernumeruoti pagal Protokolo Nr. 11 (*ETS, Nr. 155*) nuostatas.

<sup>4</sup> Tekstas pakeistas pagal Protokolo Nr. 11 (*ETS, Nr. 155*) nuostatas.

---